

"Якщо ми з тобою лишимося живі": добірка поезій Ярини Черногуз

19 березня 2023

У віршах Ярини Черногуз знаходить своє реальне відображення війна, яку вона бачить на власні очі, захищаючи нашу країну в лавах ЗСУ. Поетка і військова, Ярина відверто говорить про життя і смерть, про надію і втрату, про силу і миті слабкості, про віру в перемогу і про те, який слід залишає війна в тих, хто на фронті.

[воєнна тиша]

Тиша приходить гучно, мов скеля,
Що йде до пророка.
Мов гора, перед якою завмирають вживу.
Мов гора, з якої сміються в якомусь убогому анекдоті.

Рай — це момент прозріння й любові,
що триває без тижня вічність.
І ця недовга мить, з якої сміються
В якомусь убогому жарті, розтає і розходить ся вітром
Наче траншейна земля по голій шкірі.
Голій шкірі — принесеній не в жертву, а в дар.
Вона і є рай. За нею вигнання.
За нею мовчання. Занадто гучне.

Заходить сонце моє.
Темне сонце моє заходить за скелю,
Ніби за тишу.
Тиша приходить старомодним пісенним
Ритмом серед нечутної січі стріли,
Серед нечутного й звичного свисту кулі.

Тиша приходить гучно, мов велетка,
Важкі її кроки в пустелі висохлих риб,
що стали зміями й ящурами.
Любов віддано. Любов подаровано.
За нею те "разом", яке хочеться пережити
на самоті, стоїть каменяркою
кількасотлітньою.

Тиша приходить гучно, ніби кількасотлітня
Безперервна війна.
Що складається з вічності кодових голосів
У вічності рацій й шнурів,
Кожен ледь чутний голос хочеться
прирівняти до кулі дрібного калібру,
а потім згадуєш про дві смерті.
Смерть від голосу, що пронизує чорноколо
на коротку мить. І зникає.
І Смерть від кулі, що прошиває хребет та шийну
артерію. На мить крові. На вічність голосу.
І не зникає. А триває по колу.

І просто мовчиш.

Береш на руки те, що належить узяти.
Береш за руку того, кого мусиш узяти.
І йдеш туди, де вже ходжено, і куди досі
Треба комусь іти.

Каменяркою кількасотлітньою
заходить сонце моє.
Темне сонце моє заходить за скелю,
Ніби за тишу.
За тишу світу, за тишу планети,
за тишу моєї країни
заходить сонце моє.

Темне сонце моє.
Сонце воєнної тиші

[надто червона пляма]

пільма п'янка
і кожна з нас у пільмі йде сама
навіть якщо поруч нема де продихнути — одні плечі, одні тіла,
кожна з нас у пільмі йде сама
поки кожна з нас не збагне
що опори шукати не було ніколи підстав —
всі плечі надто слабкі
для серця що б'ється в тобі
для голосу що говорить в тобі про любов яку вже забули шукати
для любові яка стала знаком
любов до свого і любов за своє
в неї не вірять
хоч на цьому світі
вона схожа на сонце більше за будь що
і світ говорить своїм чоловічим голосом
ти занадто червона пляма на надто сіро-білому полотні
що робить композицію неохайною
вимоченою так недоречно в червоне
коли усе навкруг прагне звичної чорноти
долаючи гидку слабкість жіночого тіла
переступаючи через упалі дерева
замотавши шкіру в кордуру в кілька накатів
відчуваючи захист мовчазного заліза в руках
кожна з нас відчуває дві речі:
пільма п'янка
кожна з нас у пільмі йде сама
опори не треба
опора б'ється всередині і має голос
всі плечі надто слабкі щоб витримати одне серце
сильні слова завжди занадто слабкі
сильне тіло смертне
голос не гасне якщо вміє бути
у кожній жінці живе солдатка
якій доведеться пройти пільму наодинці
і вся поміч непотрібна
і всі плечі — зайві
і все важке — тільки двома руками
і всі кохання — прожиті й полишені
і вся самота — твоя
і вся ніч світу — як одне сонце одного життя

[червоні чоботи]

із ліжок опадає деревина
як полуда з очей сліпого
люди підлогу кладуть
із дошки вербової
ліжка сиплються на голову людям

снігом червоним
червоні чоботи
я шию їх із бабиного шарфа
шию їх із бинтів почервонених
із стоптаних президентами червоних доріжок
рясно опбльованих варенням з сердець
червоні чоботи танцюють Європою
з-під сорочки блакитної
шумлять старомодні підбори
для них всі країни — наче літні жінки в золотих каретах,
від яких вони рятують біснுவатим бігом молоде тіло
це вони гарцюють аркан гопак польку і танго...
чардаш? Вони можуть і чардаш!
вони топчуть гори степи міста бетонні
кам'яні береги й пальмові гавані
мов виноград різного розміру в дерев'яній діжці
це в очах засліплених їхніх підошв
прикордонник із Данії
останній йолоп
це вони перетворюють хрестоносців
на кола в воді
я вдягаю червоні чоботи
й несе мене світом

нам із країною моєю на двох гне хребет
один танець
від мене не лишилось нічого крім усмішки дикої
для них не існує іншої втечі
ніж утеча в ліс, що стоїть на дошці вербовій —
втечі до дому
ми танцюємо в червоних чоботях
коло бісове й замкнене
з багатьох мільйонів фігур
я не зніму їх із себе
бо зняти їх — це десь так як зняти з себе кулю планети
Прошу просте і логічне —
відрізати мені ноги
І прохання оце моє — справжнє кокетство
бо я знаю
якщо відріжуть нам ноги
танцюватимуть відітнуті ноги в чоботях червоних
без нас

[чужі очі]

одного разу я підчепила в землі
чужі очі
і ходжу з ними тепер ніби веду розвідку нової території

чужі очі спокійні непомітні короткозорі
як короткі змії в степу при морі
ступають в ногу з ногою повітрям
з п'ятки на носок
проколюють повітря вільних міст
так як шомпол
проколює потенційно заміновану землю
я підчепила в землі чужі очі
чужими очима на світ дивлюся
чужими очима з людьми вітаюся
чужими очима усміхаюся
блакитні чужі рідні очі
мої очі з'являються лише коли плачу, а тому — не так
вже й часто
по колу істина повторюється
по колу істина торочиться язиками полум'я в якому гілля
палиться
по колу гілки спалюються
чужі очі гріються за моїми власними
що ховаються
і кажуть що все витримають
я ношу в собі чужі очі
вони сперечаються з моїми
хто тут мертвий із них
а хто живий
завжди посеред землі
і посеред моря
мають бути живі та мертві

четверо очей грають у схованки
одні мають тіло
інші ні
серце мають
одне на двох

[ніч, друг і ворог]

ніч заносить над тобою засув
замахується і вганяє тебе по коліна в землю
ніби Змій, якого у казці завжди лишують переможеним
хоча хто переможе у цьому небі ніч?
ти замахуєшся їй у відповідь
і вганяєш ніч у землю по кісточки
ніч стискає тебе в кулак
показує у сні поранених у бою
показує того кого забрала
показує вулицю, що закінчується блок-постом
ніч заносить над тобою свій темний засув і вганяє тебе в землю по пояс

ти ненавидиш вулицю, яку показала вона тобі, бо ця вулиця у п'їтьмі -
одночасно твій друг і ворог
а хотілося б їти поруч з кимось одним із них
або з другом
або з ворогом
але не з тим, у кому разом живе друг і ворог
зранку сонце вивішує на небі свій білий прапор
ніч простирає над сонцем свою білу п'їтьму
п'їтьма замахується і вганяє мене в землю по серце
я замахуюся на п'їтьму і вганяю її в землю по плечі
ми дивимося вдвох з п'їтьмою одна на одну
стоячи по шії в землі
вона на мене — плечима
я на неї — серцем
так краще нам видно одна одну
п'їтьма — мій друг і ворог
вона маскує моє тіло та рухи,
вона впирається своїми плечима мені у серце
ніщо не переможе у цьому небі ніч
жодна з нас не складе зброю

[...]

як тихо ви пішли...
прихований у мережі вірш ваших життів
стихає і згасає сонце моє
вам услід
мова втрачає герметику образів
слова укотре втрачають потрібність
коли дивлюся на три одужковані крапки
на позначення ваших життів
відданих за світло
хоч би трохи того світла нам
не втратити ніколи
хто порахує вас, пам'ятаючи що цифра зрештою
не має значення у тому рахунку
де один — це одне життя
один вид очами з землі на сонце
одні обійми що вартують сонця і світу
яка глибока ця яма з двох кінців
у якій я — божевільний двійник
що дивиться на схід і глибоко вниз
я хочу розповісти вам хоч трохи про любов
яку вам так і не оповіли
але усе що лишається від слів —
прозріння
як тихо ви пішли...

[бог порожнечі]

якщо існував у давньому світі бог,
який придумав безодні —
то це був бог, у котрого на війні убили людину, яку він кохав

той бог тоді побачив її вперше і першим з усіх
— темну безодню, в яку дивиться кожен хто мусив заривати у землю свою долю

бог ходив землею стільки скільки не живуть планети, але легше йому так і не стало
він запитував чи це і є його бридкий дар
на який він заслужив —
його марна мудрість —
вціліти після такого і бачити те, чим закінчується за світлом зелена трава
але — як і завжди у цьому світі —
йому ніхто не відповів
давні боги, як і люди, як і сучасні віри,
не мали відповідей на такі запитання

і скрізь де сідав загнаний бог відпочити — перед ним утворювалась безодня
він дивився у неї і за хмарами темені
бачив спогади про людину
яка схована від нього шаром землі
він перекидався то на жінку, то на чоловіка
але легше йому так і не стало
прірва розширювалась аж поки не покрилась імлою
тоді стали видними його сірі очі

його світлість бог безодень і перших прірв
його невмирущість бог втрат
його несмеркність
бог порожнечі

[плоди війни]

*Епіграф: "Зморшками довкола її рота, вона приховує межі свого нещастя. Наступного дня вона знайде
ще одне, воно поруч з нею. Чи потрібно оберегати це нещастя, яке не переллється через вінця, і цю
журбу, що важча за обидві руки?"*

(с) Поль Елюар

я хочу розповісти вам про плоди війни і хочу промовчати про них
плоди війни збираються тихцем і
приїзять пролитими і витеклими ніби старі дерев'яні чаші
на давніх весіллях.
насміх лишують по собі почуття виконаного обов'язку,

навзавжди роблять сильнішим переламане через коліно життя —
того хто впав і того хто жав жнива
війни.

плоди війни ніколи не бувають спілими
у всіх війнах, що не скінчилися, заведено мовчати про плоди війни.
дозволено хіба що слухати як ворущаться вони
немов невидимі щури в надто кольорових порт'єрах покинутої хати в сірій зоні.

ось я перекидаю на бік тіло жінки, що врятувала кілька життів, але не своє.
століття тому мішок 200 назвали б білим саваном для ангела у плоті.
назвали б століття тому, але я не назву.
я пожинаю плід війни, що може виросте у міфи,
що навряд процвіте пам'яттю більше ніж в одній непомітній квітці випадковості,
в моїх напівдаремних очах свідка,
але завжди він вижметься у забуття.
адже плоди війни — це втрати, що залишаються невидимими та забутими для всіх очей
окрім кількох.

і їхня вага вимірюється кількістю
і їхня спілість — це літровість залишеної крові у евакуmobілях
на обземлених військових штанях
на ношах, які немає сенсу відмивати,
на рукавичках, які порвуться на руках,
це розсіяність серед землі
і серед міста
відірваних частинок тіла
коли серед сходу і заходу, серед відсутності сонця
тебе кличуть трьома словами по рації
жати плоди війни.

спілі плоди війни — це сліпі спокої вбережених міст.
плоди війни ніколи не співають про перемогу на війні
плоди війни — це завжди поразка заради перемоги, яку побачимо не ми
і про яку забудуть у майбутньому.

червоні алі бетонні цегляні скляні плоди війни
які збирають ті, що прямують шляхами болю у світ,
де згоріло страждання і з попелу з'явилася робота.
у бажанні йти на війну аби знайти її плоди — є щось хворе
(але це обачно звуть героїчним, бо той хто організовував війни добре знає, що збирачі плодів війни -
це ще одні плоди війни)

плоди війни не можна з'їсти
ними можна тільки попірхнутися
але їх завжди можна випити до дна ніби чашу яка не оминула тебе
про жаття плодів довгої війни багато знали серп і молот,
але ще більше знає кінець серпня.

війна проростає гіллями провини і листя на цих гілках — вічнозелене, хвойне, як настоянка, яка довго
випивається до дна.

я ніколи не зберу усі плоди війни
бо моїх рук замало
вони вже самі скоро доспеють
коли йдеться про жаття плодів війни жодної кількості рук

не буде достатньо для їхнього жаття
для життя збирачів,
що невдовзі самі стануть плодами
дай відваги випити усі плоди війни і після цього —
зберегти здатність
просто усміхнутися

[про істину]

Земля позбувається холоду
повільно й тотально
поки ти на весні обростаєш білими пелюстками болю
страждає художність тексту
за тонами слів про перемогу
за тонами закликів жити далі
жити щасливо всупереч втратам
у цій країні все брехня
окрім болю
у цій країні
розважальні легкі сюжети інтелекту
неодмінно збрешуть
правду здатен розповісти тільки біль
висихає на асфальті талант відсторонення та узагальнення
до чорта всі філософії світу
і сняться тобі ночами
матері загиблих
що носять каміння на могили серед хащ
які забудуть себе
але не синів під могильними плитами
і сняться тобі загиблі
яких любила
і просить один обійняти на прощання
і ти обіймаєш
каже хоч хтось
має ніколи не відпустити
будь ти
і питає другий під час бою
чи ти ще жива
будь остання ніби витягнута наосліп щаслива карта з розталеними у вогні очима
"якщо що — не плач за мною"
і сниться тобі втрата того,
яка знищить тебе швидше за кулю
цей останній вистріл в любов
і сняться тобі міста залишені в окупації
жодне звільнення не зітре їхніх руйнувань
вони не дізнаються вже чи були колись цілими
істина завжди була в цій руйнації
а спокій брехнею

тече в окупації Сіверський Донець
б'є в бік Чорне море море Азовське
тонуть в істині темній міста над ними
кажуть
вода всього світу — вода з наших роздертих порожнин
і сниться дочка яка вічно чекає
тебе із війни
твою сиву тінь із болю та попелу
що обростає білим цвітом втрат
і дихає на всіх полум'ям
наші тіла кольору лісу й землі
ніби духи
наша лють, наш вибір стояти й вбивати,
наша згода загинути, дійти від ран на полі бою, наша згода якщо буде треба — лишити батьків без
тіла й могили
держава й військові втрачають плоть синхронно
держава й військові помирають одночасно
держава й військові п'ють чашу чекання й ґарту разом

[ті що мають загинути в бою]

ті, що мають загинути в бою,
мають занадто ясні очі
на війні ніхто ніколи не вирішує загинути в бою
(це нікчемна книжна романтика), однак...
якщо вже говорити про таких, то —
я аж занадто добре відчуваю їх
їхня поява в твоєму житті схожа на осяяння, таке ніби "ага, ось і ти"
щойно вони по твоєму погляду
бачать що ти знаєш хто вони
і як підуть вони
починають з тобою розмову на рівні серця
а розмови на рівні серця — вони завжди ні про що
і часто промовляються як мовчання —
ви подаєте знаки обертаючись,
ідучи за спиною один в одного щоб ворог не почув.
розмови мовою серця схожі на дубове листя —
навряд є щось тривкіше й вічніше аніж воно.
аніж його мовчазна присутність
серед літа, що так само піде в землю
аж до наступного забуття.
так мовчать з тобою розмовляючи
ті що вирішили загинути у бою.
так розмовляють мовчачи з тобою ті
що вирішили загинути у бою.
ти оприявнюєшся їм як істина,
вони оприявнюються як істина тобі.
і в бажанні сказати, що нема на цій землі нічого важливішого, ніж він —

ти не маєш влади зупинити хоча б на мить час.
ти безсила, ти не можеш нічого дати йому,
крім мотузки від свого серця.
все одно
вони відчують твоє знаття хто вони
краще, ніж власне тіло.
і в несвідомому бажанні загинути першими вони проявляють свій єдиний страх —
краще осліпнути, краще не бути,
краще будь-що —
тільки б не пережити смерть того
чиє серце тримає їх за світ ніби
невидима срібна шпилька
тільки би бути першими...
і на конвеєрі смерті, в якій загрузила нас уже мертва росія,
ми не відпускаємо один одного навіть у небутті
"і хай небуття не розлучить вас", так...
кожен раз ти хочеш помилитися
у ясності цих очей
очі тих що вирішили одного дня
загинути у бою
завжди ясніші ніж в інших

[Створення Світу, яке не згадують]

не треба багато розуму, щоби плакати на могилах,
— написав хтось коли війна стала звичною настільки
що стали вагатися чи це досі війна
коли світ не зруйнувався
коли Сонце не згасло
коли в мовчання з'явився голос
і ти живеш так
ніби вже закінчилося твоє життя
ніби кінець вже позаду
а це — післяжиття
серед вічного літа і зброї
чужа мова — ніби сніг, що не розтане навіть серед літа
на чорних плечах землі стоїть небачена Антарктида
загрузла в мерзлий ґрунт
і в засідці всесвіту чекає ще кілька мільярдів років, коли Сонце погасне і дасть другий шанс
відколи Сонця не стане не змінилось нічого
змінився тільки колір обличчя в кількох тисяч людей
у ті роки
Сергій втратив Яну
Юля втратила Іллю
Інна втратила Ігоря
Галина втратила Миколу
всі імена справжні, всі втрати невігадані
брехня з'являється із забуття

світ став чесним коли назвав усі імена
світ став чесним коли всі хто загинули і всі хто втратили
стали жити післяжиттям

[якщо ми з тобою лишимося живі]*"Кучеру"*

якщо ми з тобою лишимося живі
я спробую вперше в житті
посадити рослину у ще
незаміноване поле
руками людини з міста
яка тільки з приходом війни
побачила
що ховається під асфальтом

якщо ми з тобою лишимося живі
то житимемо на землі
де з втратою кожного подиху
перед очима
відбувається пройдене
невидиме й гостре

місяць блакитнітиме та гудітиме нам у вухах
щозими мене буде розшивати крига по горах і степу кривими мапами
і в цьому не буде ані скалки романтики
вона зникла далеко в тилу
разом з героїзмом
лишивши мені твою раптову
присутність...
посивілу та пристрасну

ми запрошуватимемо в гості Смерть,
щоб вона грілася з нами біля дерев'яного вогнища
Вона битиме нас своїми дерев'яними палками
ми розтиратимемо їй
задубілі руки

якщо ми з тобою лишимося живі
я не так болісно переноситиму
болісне світло весни
яке мене ранить
воно неодмінно приходитиме далі після зими що її
не можу забути
у цій країні зими не забуваються

[Дівчинка з Північного]

літо на вигині потрісканих доріг
приховує невраховане листя осені
і закінчується
закінчується зремонтвана від техніки та воронок дорога
але не життя
дівчинки з Північного
дівчинка веде велосипед уздовж загнутої кутом дороги Північного
і рожевий одяг виглядає суворіше
за камуфляж
небезпечніше за залишену касетним снарядом міну
Скільки вас загинуло
серед тиші світу?
Звичність війни ніби скрип
гойдалки на капанірних подвір'ях
сіл
Звичність війни наче вірш
без образів
"ніхто не забутий
ніщо не забуде"
залишається просто висловом
серед тиші світу
і скрипить ланцюг на прифронтовій гойдалці
і ніхто не помічає
звичність війни
як утримати вас у собі
серед тиші світу?
коли для кожного з тисячі живих
залишається навіки живим
лиш один
з тисячі загиблих?
як не відпустити вас,
коли закінчиться життя живих
і тих із вас, хто вижили
і хто вбивали в ім'я життя?
хто візьме за вас плату?
землею, водою, повітрям,
"вогнями вільних міст"?
хто скаже, що плата потрібна?
Досі.
хто не забуде жодне з ваших імен?
Серед тиші світу
перекопані терикони легко
вбирають у себе сонце і час.
Правда так довго шукається і сходить на сході. Моєю мовою.
Нехай щомісяця в ім'я любові досі
закінчується життя у сімох із нас.

Головне — не закінчується життя
дівчинки з Північного.

Автор - [Черногуз Ярина](#)

19 березня 2023